

و ارائه الگوی تحول
در تأمین و تربیت
معلم کشور

تربیت معلم

در ایران و جهان

مرتضی سمیعی زعفرندی

کلیدواژه ها:
تربیت معلم، استخدام معلم، معلم

مقدمه

اجتماعی و فرهنگی جوامع گوناگون، در پی جست‌وجو، تحلیل و تفسیر شباهت‌ها و تفاوت‌هایی است که میان رویدادهای آموزش و پرورش این جوامع وجود دارد. نیروی انسانی، بویژه معلم، یکی از عوامل اساسی آموزش و پرورش هر کشور به شمار می‌رود و به همین دلیل هر گونه تحول در نظام آموزش و پرورش، به نحو مؤثر با تربیت معلم ارتباط می‌یابد.

آموزش و پرورش تطبیقی رشته‌ای علمی است که به مطالعه نظام‌های آموزشی کشورها می‌پردازد و شباهت‌ها و تفاوت‌های این نظام‌ها را با هم مقایسه می‌کند. تعریف له‌تان خوی، یکی از کارشناسان یونسکو، از آموزش و پرورش تطبیقی چنین است: «آموزش و پرورش تطبیقی علمی است که در ارتباط با زمینه‌های سیاسی، اقتصادی،

در کشور فرانسه، هر کس پس از دریافت مدرک کارشناسی در برخی عناوین و ارائه مدارک که حاکی از سه سال تحصیل پس از دیپلم باشد، می تواند داوطلب ورود به دوره های تربیت معلم شود

در آلمان شرایط ورود به دوره های معلمی در ایالت ها و دانشگاه ها با هم متفاوت است

در ژاپن، دارندگان لیسانس یا فوق لیسانس با گذراندن واحدهای درسی، گواهی های معلمی لازم برای تدریس در دوره های گوناگون را دریافت می دارند

کار در مدارس عمومی و ادارات، داشتن ملیت آلمانی ضروری است.

در ژاپن، دارندگان لیسانس یا فوق لیسانس با گذراندن واحدهای درسی، گواهی های معلمی لازم برای تدریس در دوره های گوناگون را دریافت می دارند و معلمان مدارس ابتدایی و دبیرستان، توسط مقامات ذی صلاح، از میان کسانی استخدام می شوند که گواهی نامه معلمی داشته باشند.

در هند، برای ورود به دوره های معلمی دانشگاه ها که هدفشان تربیت معلم برای مدارس متوسطه است، از فارغ التحصیلان مدارس متوسطه برای دوره های چهارساله (لیسانس) ثبت نام به عمل می آورند. دیگر شرایط ورود به دوره های معلمی در این کشور، موفقیت تحصیلی، رشد اخلاقی، سلامت جسمانی، هوش و علاقه مندی به خدمت در آموزش و پرورش است.

به طور کلی، در حالی که حداقل شرط ورود به دوره های تربیت معلم در ایران، داشتن دیپلم متوسطه و موفقیت در آزمون ورودی است، در اغلب کشورهای دیگر، از جمله کشورهای فرانسه، آلمان و ژاپن، داشتن حداقل مدرک لیسانس ملاک ورود به حرفه معلمی است.

انواع دوره های معلمی

در ایران به فارغ التحصیلان مراکز تربیت معلم مدرک کاردانی تربیت معلم و یا کارشناسی ناپیوسته ضمن خدمت، و به فارغ التحصیلان دانشگاه ها، مدرک کارشناسی در رشته های مربوط داده می شود. به افرادی که به صورت آزاد وارد آموزش و پرورش می شوند، پس از گذراندن دوره های ضمن خدمت، گواهی ضمن خدمت داده می شود و معمولاً کیفیت گذراندن آن در جذب یا عدم جذب افراد تأثیر ندارد.

در فرانسه، هر فرد می تواند پس از دریافت مدرک لیسانس یا بالاتر در یک رشته، متقاضی ورود به دوره های تربیت معلم برای مدارس متوسطه شود. پس از گذراندن دوره های تربیت معلم مربوط، گواهی تدریس به افراد اعطا می شود.

در آلمان دوره های تربیت معلم در هر ایالت متفاوت است، ولی داوطلبان معلمی در این کشور، حداقل شش و حداکثر هشت ترم در دانشگاه ها تحصیل و سپس به مدت یک یا دو سال در سمینارهای مربوط شرکت می کنند. آنها دوره های کارآموزی را نیز می گذرانند و در صورت موفقیت در امتحانات داخلی و پایانی، با مدرک فوق لیسانس، در مدارس به کار اشتغال می یابند.

در ژاپن، معلمان مدارس ابتدایی یک دوره چهارساله تربیت معلم را در دانشگاه های ملی طی می کنند. در این کشور، برای تدریس در دوره های تحصیلی گوناگون، به داشتن گواهی تدریس نیاز است. حداقل شرایط برای اخذ گواهی های تدریس و معلمی در مدارس ابتدایی و دبیرستان ها، داشتن مدرک لیسانس یا فوق لیسانس و گذراندن واحدهای درسی علوم تربیتی و دروس تخصصی رشته مربوط به تعداد لازم است.

بررسی های صورت گرفته در مورد نظام تربیت معلم در کشور ما، نشان دهنده نارسایی هایی عمده در این امر است و در پاره ای از موارد، کارایی روش ها و دوره های تربیت معلم فعلی نیز از سوی صاحب نظران و محققان مورد تردید قرار گرفته و تأکید شده است که باید در برنامه ها، روش ها، ابزارهای آموزشی و در گزینش داوطلبان، تجدید نظر صورت گیرد تا بازدهی تربیت معلم افزایش یابد. با عنایت به این که بی تردید کشورهایی که در آموزش و پرورش به توفیقاتی دست یافته اند، قبل از هر چیز نظام تربیت معلم (روش های تأمین و تربیت معلم) آن ها کارایی و کفایت لازم را از خود نشان داده است، امید می رود مطالعه جریان انتخاب و تربیت معلمان کشورهای مورد نظر و استفاده از تجارب آن ها برای ما راهگشا باشد.

در این مطالعه، در زمینه نظام تربیت معلم کشورهای ایران، فرانسه، آلمان، ژاپن، هند، چین، موارد زیر بررسی و مطالعه شده است:

- شرایط ورود به دوره های تربیت معلم
- انواع دوره های تربیت معلم و طول مدت آن
- رشته های تحصیلی و برنامه های آموزشی و درسی دوره های تربیت معلم
- چگونگی ارائه آموزش های عملی و تمرین معلمی در دوره های تربیت معلم
- ضوابط فراغت از تحصیل و استخدام دانشجویان دوره های تربیت معلم

شرایط و ضوابط پذیرش معلم

در ایران تأمین معلم برای مدارس کشور ما از راه های حق التدریس، سرباز معلم و تربیت معلم صورت می گیرد. برای ورود به تربیت معلم، داشتن شرایط زیر لازم است:

- تابعیت ایران
- دارا بودن دیپلم کامل متوسطه (یا پیش دانشگاهی)
- (بر اساس قانون خدمات کشوری، دیپلم به کاردانی تغییر یافته)

- حداکثر سن ۲۲ سال
- صحت مزاج و سلامت تن و روان
- دارا بودن صلاحیت اخلاقی و اعتقادی
- ورود نیروهای حق التدریس و سرباز معلم به تدریس، معمولاً با گذراندن دوره های ضمن خدمت قبل یا حین تدریس و کار انجام می شود.

در کشور فرانسه، هر کس پس از دریافت مدرک کارشناسی در برخی عناوین و ارائه مدارک که حاکی از سه سال تحصیل پس از دیپلم باشد، می تواند داوطلب ورود به دوره های تربیت معلم شود. علاوه بر آن، دارا بودن تابعیت کشور، داشتن شرایط جسمانی مناسب و عدم سوء پیشینه، از شرایط دیگر است.

در آلمان شرایط ورود به دوره های معلمی در ایالت ها و دانشگاه ها با هم متفاوت است. دارندگان مدرک کارشناسی و بالاتر می توانند داوطلب معلمی شوند. از شرایط دیگر، داشتن سلامتی کامل است. در این کشور، شرایط تابعیت برای تحصیل، در رشته های معلمی مطرح نیست. ولی برای

در هند، کسانی که از دانشگاه مدرک لیسانس گرفته باشند و یک سال تحصیل در مراکز تربیت معلم را گذرانده باشند، می‌توانند تدریس کنند

در ژاپن کارورزی آموزشی نقش مهمی در برنامه آموزشی دوره‌های تربیت معلم ایفا می‌کند

در آلمان مرحله عملی دوره‌های معلمی دو تا چهار سال به طول می‌انجامد

در هند، کسانی که از دانشگاه مدرک لیسانس گرفته باشند و یک سال تحصیل در مراکز تربیت معلم را گذرانده باشند، می‌توانند تدریس کنند. دارندگان مدرک لیسانس و فوق لیسانس، پس از شرکت در آزمون و گذراندن یک دروه یک ساله تربیت معلم، گواهی تدریس دریافت می‌کنند.

در چین، دانشگاه‌ها هدفشان تربیت معلم برای مدارس است. فارغ‌التحصیلان مدارس متوسطه با چهار سال تحصیل، مدرک لیسانس دریافت می‌کنند و آماده تدریس می‌شوند.

به طور کلی، در اغلب کشورهای مورد مطالعه، داوطلبان تدریس حدود مدت دو سال تحصیل و فعالیت‌های عملی را به عنوان دوره‌های تربیت معلم می‌گذرانند. در ژاپن مدت لازم برای دریافت گواهی نامه درجه یک، چهار سال است.

محتوا و برنامه‌های آموزشی و درسی

در ایران، برای نیروهای سرباز معلم و حق التدریس، قبل از شروع کار یا حین کار، دوره‌های معلمی با روش‌های تدریس، ارزشیابی و کلاس‌داری برگزار می‌شود. برای تأمین معلم برای مدارس ابتدایی و راهنمایی، دوره‌های کاردانی در رشته‌های تحصیلی: آموزش ابتدایی، زبان و ادبیات فارسی، امور پرورشی، دینی و عربی، مطالعات اجتماعی، علوم ریاضی، علوم تجربی، حرفه و فن، تربیت بدنی و علوم ورزشی، زبان انگلیسی، هنرهای تجسمی و آموزش کودکان استثنایی در مراکز تربیت معلم دایر است. دروس این رشته‌ها شامل تعدادی واحدهای عمومی (معارف اسلامی، تعلیم و تربیت و...) و تعدادی دروس اختصاصی متناسب با هر رشته تحصیلی است. معلمانی هم که عهده‌دار تدریس در دبیرستان خواهند شد، عمدتاً در دانشگاه‌ها، دانشگاه تربیت معلم و آموزشکده‌های فنی و حرفه‌ای تحصیل می‌کنند.

در فرانسه تدریس در مدارس گوناگون، نیازمند داشتن گواهی تدریس است. عناوین عمده گواهی‌های تدریس عبارت‌اند از: گواهی آموزگاری مدارس ابتدایی، گواهی تدریس در علوم تربیت بدنی و ورزش، گواهی آموزش دروس فنی و گواهی تدریس در دبیرستان‌های فنی و حرفه‌ای.

در کشور آلمان، برنامه درسی همه دوره‌های تربیت معلم شامل دو بخش است: علوم تربیتی و دروس تخصصی. در بخش علوم تربیتی، روش‌های تدریس عمومی و اختصاصی، مباحث روان‌شناسی و تعلیم و تربیت ارائه می‌شود.

در کشور ژاپن، دارندگان مدرک لیسانس و فوق لیسانس، برای تدریس در دوره‌های تحصیلی متفاوت، به اخذ گواهی تدریس نیاز دارند. این افراد برای دریافت گواهی تدریس ملزم به گذراندن واحدهای درسی مختلف دروس علوم تربیتی و دروس تمرین معلمی هستند. در هند، صلاحیت‌های لازم برای مربیان کودکان،

معلمان مدارس ابتدایی و دبیران دوره متوسطه و پیش‌دانشگاهی تدوین شده است و در این رابطه دروسی نظیر آموزش هنر، بهداشت و تربیت بدنی و کارورزی، به برنامه‌های درسی دوره‌های تربیت معلم افزوده شده است. در این کشور در کالج‌های تربیت معلمان حرفه‌ای، دروس به دو صورت عمومی و اختصاصی ارائه می‌شود که درس‌های آموزش رایانه، رادیو الکترونیک، بیوشیمی، رسانه‌های آموزشی و علم کتاب‌داری، به برنامه‌های درسی دوره‌های تربیت معلم افزوده شده‌اند.

آموزش‌های عملی و تمرین معلمی

در ایران دانشجویان دوره‌های تربیت معلم در طی دوره تحصیلی خود، چهار واحد عملی «تمرین معلمی» را می‌گذرانند. هر دو واحد تمرین معلمی در شش ساعت و معمولاً در یک روز ارائه می‌شود.

در کشور فرانسه، اصول آموزش علمی و عملی توأماً در برنامه دوره تربیت معلم ارائه می‌شود و آموزش در دوره‌های تربیت معلم، بر پایه آمیزش اصول علمی و عملی بنا شده است. به طور کلی، یک سوم زمان آموزش دانشجویان به گذراندن دوره‌های کارآموزی و تجزیه و تحلیل مواد آموزشی اختصاصی دارد.

در آلمان، دانشجویان در دوره‌های تربیت معلم در طول مدت تحصیل خود به تمرین مطالب یاد گرفته شده می‌پردازند. فعالیت‌های عملی این دروس در دو قسمت، حین ترم، در پایان و بعد از ترم تحصیلی، صورت می‌گیرد. مرحله عملی دوره‌های تربیت معلم در این کشور دو تا چهار نیم‌سال به طول می‌انجامد و در این مدت دانشجویان در سمینارهای مختلف درسی شرکت می‌کنند.

در ژاپن کارورزی آموزشی نقش مهمی در برنامه آموزشی دوره‌های تربیت معلم ایفا می‌کند. در این کشور لازم است دانشجویان با پایه و اساس قراردادن آگاهی‌های کسب شده در دانشگاه‌ها، به مدد کارورزی با حضور در کلاس‌های درس، چگونگی استفاده از نظرات و مطالب یاد گرفته شده را تمرین کنند.

بنابراین به طور کلی در فرانسه حدود یک سوم از زمان آموزش در دوره‌های تربیت معلم به گذراندن دوره‌های کارآموزی و مهارت‌های عملی اختصاص می‌یابد. در آلمان مرحله عملی دوره‌های معلمی دو تا چهار سال به طول می‌انجامد. در ژاپن هر واحد تمرین دبیری معادل یک هفته تدریس در مدارس است.

کادر آموزشی و هیئت علمی

در ایران برای تدریس در دوره‌های تربیت معلم ضمن خدمت، سیاست کلی، استفاده از نیروهای متخصص و تحصیل کرده در سطح کارشناسی ارشد و دکترا در دوره‌های تربیت معلم است، ولی در مرحله اجرا، بخصوص تدریس در دوره‌های ضمن خدمت، بعضاً افرادی که تدریس می‌کنند از شرایط تخصصی لازم و کافی برخوردار نیستند.

در کشور هند، کسانی می‌توانند در دوره‌های تربیت معلم تدریس کنند که یک مدرک دانشگاهی و گواهی

در ایران، استخدام معلمان از راه‌های گوناگون مثل جذب نیروهای حق‌التدریس، استخدام آزاد و نیروهای دیگر، علاوه بر فارغ‌التحصیلان تربیت معلم انجام می‌شود

به استخدام رسمی در می‌آیند و در مدارس مشغول به کار می‌شوند.

در فرانسه پس از فراغت از تحصیل در دوره‌های تربیت معلم، آزمون‌های لازم در دو مرحله برگزار می‌شود که مرحله اول آن به صورت کتبی و مرحله دوم به صورت شفاهی است. آزمون این افراد به وسیله هیئت داوران متشکل از استادان، دبیران رسمی، و بازرسان آموزشی انجام می‌شود.

دوره تحصیلی دانشجویان در آلمان معمولاً به دو بخش تقسیم می‌شود. در پایان هر بخش، یک امتحان کلی از آن‌ها به عمل می‌آید. معمولاً در نیمه اول تحصیلی، امتحان شفاهی و نیمه دوم امتحان کتبی به اضافه یک پایان نامه در رابطه با دوره تحصیلی ضروری است. در پایان، آن دسته از افرادی که در امتحان نهایی که به صورت‌های شفاهی، کتبی و عملی به عمل می‌آید، موفق شوند، به عنوان معلم استخدام می‌شوند.

در کشور ژاپن برای معلمی اخذ گواهی نامه تدریس نیاز است. برای اخذ گواهی نامه معلمی در دوره‌ها و مقاطع تحصیلی گوناگون، لازم است هر یک تعدادی دروس و واحدهای درسی مربوط را گذرانده و از عهده امتحان هر یک برآید.

به طور کلی، در اغلب کشورها، داوطلبان پس از امتحانات شفاهی، کتبی و عملی و اثبات آمادگی در تدریس عملی و تسلط به دروس تئوری، به عنوان معلم استخدام می‌شوند.

تدریس داشته باشند. در چین، مدرسان دوره‌های تربیت معلم، به دو صورت زیر انتخاب می‌شوند:

۱. فارغ‌التحصیلان برجسته دانشکده علوم تربیتی

۲. فارغ‌التحصیلان سایر مؤسسات آموزش عالی

در این کشور، مدرسان دوره‌های تربیت معلم ابتدایی و دبیرستان مقدماتی، دارای مدرک کارشناسی ارشد و دکتر هستند. به طور کلی، کادر آموزشی و هیئت علمی دوره‌های تربیت معلم در کشورهای مورد مطالعه، دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد و دکتر، با تجارب آموزشی لازم هستند. در ژاپن هم در انتخاب مربیان دوره‌های تربیت معلم، موفقیت دانشگاهی و تجارب موفقیت‌آمیز در امر تدریس در مدارس از مهم‌ترین عوامل است.

ضوابط فراغت از تحصیل و استخدام معلمان

در ایران، استخدام معلمان از راه‌های گوناگون مثل جذب نیروهای حق‌التدریس، استخدام آزاد و نیروهای دیگر، علاوه بر فارغ‌التحصیلان تربیت معلم انجام می‌شود. تأکیدی بر داشتن گواهی معلمی قبل از استخدام وجود ندارد و معمولاً اولویت اصلی به تأمین نیاز فوری نیرو مربوط می‌شود. در پاره‌ای از مراکز تربیت معلم، اگر دانشجویان، کلیه واحدهای درسی را در رشته تحصیلی مربوط، طبق برنامه مصوب و بر اساس آیین نامه و مقررات آموزشی دانشگاه‌ها (همانند دانشجویان رشته‌های غیر معلمی) با موفقیت بگذرانند، فارغ‌التحصیل آن رشته شناخته می‌شوند. این افراد در وزارت آموزش و پرورش

جدول تطبیقی ویژگی‌های نظام تربیت معلم در کشورهای مورد مطالعه

ردیف	ایران	فرانسه	آلمان	ژاپن	هند	چین
۱	مدرک تحصیلی مورد نیاز برای ورود به دوره	دپلم	کارشناس	کارشناس و کارشناسی ارشد	دپلم و کارشناسی ارشد	دپلم و کارشناسی
۲	طول دوره	دو سال	دو سال	چهار تا شش سال	سه و چهار سال	سه و چهار سال
۳	برنامه‌های آموزشی و درسی	روانشناسی، روش تدریس، فن معلمی و دروس عمومی و اختصاصی	دروس تعلیم و تربیت، یک زبان خارجی، مهارت‌های معلمی	دروس علوم تربیتی مانند روش‌های تدریس و روانشناسی و دروس تخصصی	اصول آموزش و پرورش و روانشناسی، روش تدریس، تمرین دبیری	علوم تربیتی، روانشناسی، روش تدریس، تمرین دبیری و آموزش‌های عملی
۴	آموزش‌های عملی و تمرین معلمی	۲ تا ۴ واحد عملی در طول یک یا دو ترم	در مدارس ضمیمه و در سال دوم حداقل هفته‌ای دو روز	یک تا دو سال	در ماه برای کلاس‌های سه ساله و ۲/۵ ماه برای چهار ساله	تمرین معلمی و کارورزی در برنامه اخیراً اضافه شده است
۵	ضوابط فراغت از تحصیل و استخدام دانشجویان	گذراندن دروس دوره طبق آیین نامه	موفقیت در آزمون‌های پایانی (شفاهی و کتبی با نظر هیئت داوران)	موفقیت در آزمون‌های پایانی و کتبی و پایان نامه	موفقیت در دوره و اخذ گواهی تدریس	گذراندن دوره‌های تحصیلی با موفقیت

در اغلب کشورها، داوطلبان پس از امتحانات شفاهی، کتبی و عملی و اثبات آمادگی در تدریس عملی و تسلط به دروس تئوری، به عنوان معلم استخدام می‌شوند

در سال‌های اخیر، با توسعه آموزش و پرورش در کشور ما، تعداد فارغ‌التحصیلان مؤسسات آموزش عالی از افزایش زیادی برخوردار شده است، امکان پذیرش داوطلبان معلمی با سطح تحصیلی ورودی بالاتر از دیپلم در اکثریت شهرهای کشور وجود دارد. لذا با توجه به نقش تحصیلات بالاتر در افزایش کارایی معلمان، پیشنهاد می‌شود مدرک ورودی به دوره‌های تربیت معلم، از دیپلم و فوق دیپلم به لیسانس اصلاح شود. در خصوص انواع دوره‌های تربیت معلم دایر در کشور ما، تربیت معلم برای مدارس ابتدایی و راهنمایی در سطح کاردانی، در مراکز تربیت معلم، و برای دبیرستان‌ها و هنرستان‌ها در دانشگاه‌ها و آموزشکده‌ها انجام می‌شود که مدت آن چهار سال است که می‌تواند در کشور ما به دلیل وجود شرایط لازم اجرا شود.

در زمینه میزان برنامه‌های آموزشی و درسی دوره‌های تربیت معلم در ایران، کمتر از نیمی از برنامه آموزشی درسی را دروس عمومی و تربیتی در دوره‌های کاردانی و کارشناسی تشکیل می‌دهند و بقیه برنامه درسی دروس اختصاصی و پایه است. در آلمان و فرانسه، داوطلبان معلمی حدود دو سال دروس عمومی و تربیتی و مهارت‌های معلمی را می‌گذرانند و در فعالیت‌های

کارورزی و کارآموزی شرکت می‌کنند. در ژاپن از ۱۳۴ واحد درسی، ۷۸ واحد دروس معلمی است. یعنی بیش از نیمی از دروس را دروس مربوط به معلمی تشکیل می‌دهد. با توجه به نقش دروس عمومی و تربیتی و کارورزی در کارآمدی معلمان، افزایش برنامه‌های درسی این دروس و اضافه کردن برخی مهارت‌های جدید از جمله IT، آموزش‌های مجازی و روش‌های جدید یادگیری در برنامه تربیت معلم، می‌تواند مورد توجه قرار گیرد.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

در زمینه شرایط ورود به حرفه معلمی و دوره‌های تربیت معلم، سطح تحصیلات ورودی در ایران دیپلم است. در قانون خدمات کشوری، حداقل مدرک فوق دیپلم برای جذب و استخدام نیروهای جدید پیش‌بینی شده است و مدارک تحصیلی معلمان، دیپلم، فوق دیپلم و لیسانس و تعداد بسیار کمتری فوق لیسانس یا دکترا هستند. این در حالی است که در کشورهای فرانسه، آلمان و ژاپن، معمولاً سطح تحصیل ورودی به حرفه معلمی لیسانس است و معلمان مدرک تحصیلی لیسانس و فوق لیسانس و یا دکترا دارند. با توجه به این که

پیشنهاد می‌شود
مدرک ورودی به
دوره‌های تربیت
معلم، از دیپلم
و فوق دیپلم به
لیسانس اصلاح
شود

در زمینه آموزش‌های عملی و تمرین معلمی در ایران، دانشجویان دوره‌های تربیت معلم در طی دوره تحصیل خود، چهار واحد عملی و تمرین معلمی را می‌گذرانند و سایر دروس نیز عمدتاً به صورت تئوری در مراکز تربیت معلم و دانشگاه‌ها ارائه می‌شود. در فرانسه حدود یک سوم از زمان آموزش به گذراندن دوره‌های کارآموزی و مهارت‌های عملی معلمی اختصاص دارد. در آلمان، مرحله عملی دوره‌های تربیت معلم دو تا چهار سال به طول می‌انجامد. لذا به نظر می‌رسد با توجه به اتفاق نظر مدرسان و کارشناسان در نقش این درس و سایر دروس عملی در موفقیت کار معلمان، مدت زمان آن و کیفیت ارائه آن در برنامه‌های آموزش ضمن خدمت معلمان و دوره‌های تربیت معلم کشور باید در این مورد تجدید نظر شود.

در زمینه شرایط و ویژگی‌های کادر هیئت علمی دوره‌های تربیت معلم از نظر درجه تحصیلی مدرسان مراکز تربیت معلم، علاوه بر موقعیت دانشگاهی افراد، توجه به تجارب موفقیت‌آمیز آنان در امر آموزش و دارا بودن مهارت‌های معلمی و تدریس توصیه و پیشنهاد می‌شود. لازم به یادآوری است که در این مورد، در کشور فرانسه، داوطلبان تدریس در دوره‌های تربیت معلم و دانشگاه‌ها مانند تدریس در سایر مقاطع آموزشی، باید گواهی تدریس لازم را با شرکت در آزمون مربوط اخذ کرده باشند.

در زمینه ضوابط استخدام معلمان در کشور ما، به طور کلی می‌توان گفت در این مورد شرایط خاصی پیش بینی نشده است و آموزش و پرورش استان‌ها برای تأمین نیازهای مدارس (در صورت کمبود نیروهای فارغ‌التحصیل تربیت معلم)، نسبت به جذب و استخدام حق‌التدریس، نهضت سواد آموزی، سرباز معلم و آزاد اقدام می‌کنند. در اغلب موارد، برای این نیروهای جدید، در ضمن کار، دوره‌های کوتاه مدت برگزار می‌شود. دانشجویان دوره‌های تربیت معلم نیز مانند سایر دانشجویان رشته‌های تحصیلی، با کسب نمرات لازم، فارغ‌التحصیل شناخته می‌شوند و معمولاً بلافاصله به استخدام آموزش و پرورش در می‌آیند. در فرانسه، پس از اتمام تحصیل دانشجویان در تربیت معلم و موفقیت در آزمون‌های کتبی، شفاهی و عملی که طی دو مرحله انجام می‌شود، استخدام صورت می‌گیرد. در آلمان دانشجویان داوطلب معلمی در برنامه‌های تئوری و عملی مربوط به معلمی شرکت می‌کنند و دروس دوره‌های تربیت معلم را می‌گذرانند و در پایان، آن دسته از افرادی که در امتحانات نهایی که به صورت کتبی، شفاهی و عملی به عمل می‌آید موفق شوند و قابلیت‌های معلمی خود را در تدریس عملی و تسلط به تئوری‌های تعلیم و تربیت به اثبات برسانند، به عنوان معلم استخدام می‌شوند.

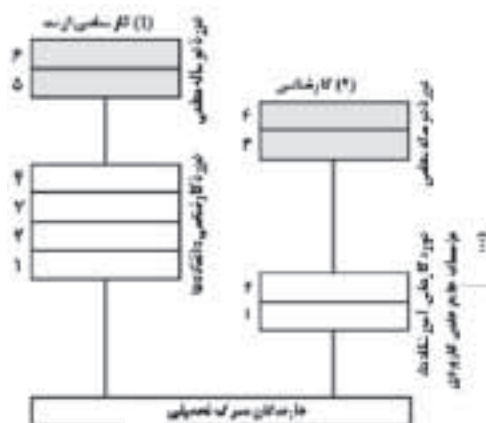
با توجه به این که صرف گذراندن دروس دوره‌های تربیت معلم برای احراز شرایط معلمی نمی‌تواند کافی باشد و بارها مشاهده شده است که در کشور ما فارغ‌التحصیلان دوره‌های تربیت معلم، چنان که باید موفقیت لازم را نداشته‌اند، پیشنهاد می‌شود شرایط و ضوابطی تدوین شود و بر این اساس، داوطلبان معلمی صرفاً پس از گذراندن دوره‌های معلمی در حد کفایت و کسب امتیاز مناسب در این دوره‌ها (نه صرف گذراندن آن) جذب شوند. بنابراین، فارغ‌التحصیلان دوره‌های تربیت معلم، پس از کسب شرایط و آمادگی کامل، برای شروع به کار معلمی

استخدام شوند.

چند پیشنهاد برای کیفیت بخشی به نظام تربیت معلم

۱. در شهرهایی که فارغ‌التحصیل دوره‌های کارشناسی به تعداد کافی وجود دارد:
 - پذیرش دانشجویان برای دوره‌های تربیت معلم، با مدرک کارشناسی صورت پذیرد.
 - این افراد به مدت یک یا دو سال دروس علوم تربیتی و مهارت‌های معلمی را بگذرانند و با مدرک گواهی تدریس (با مزایای خاص اداری) و یا فوق لیسانس معلمی، به تدریس در آموزش و پرورش اشتغال یابند.
۲. برای تأمین معلمان مورد نیاز برخی مناطق مرزی و روستاها و شهرهای کوچک که فارغ‌التحصیلان کارشناسی به تعداد کافی وجود ندارند:
 - پذیرش دانشجویان با مدرک کاردانی صورت گیرد.
 - این افراد به مدت دو سال دوره‌های تربیت معلم را بگذرانند و لیسانس معلمی را در رشته مربوط دریافت کنند.
 - هم چنین، همه دوره‌های معلمی در مراکز تربیت معلم کشور و دانشگاه‌های تربیت معلم کشور برگزار شود.

نمودار الگوی پیشنهادی نظام تربیت معلم

کارشناس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

منابع

۱. آموزش و پرورش تطبیقی. احمد آقازاده. دانشگاه پیام نور.
۲. آموزش و پرورش تطبیقی. محمدعلی فرشاد. انتشارات رشد.
۳. آموزش و پرورش در چند کشور اروپایی. سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی.
۴. بررسی تطبیقی روش‌های تأمین و تربیت معلم در ایران و چند کشور جهان. مرتضی سمیع‌زفرقندی.
5. Minister de education nationale- 1999 marstufe und sekuandarstufe).
6. outline of education in japan-2007.
7. japanes collage and universities
8. educational buildings is japan-2005.
9. The educationnal system in the Federal Republic of Germany, Decamber 2008.

پیشنهاد می‌شود
شرایط و ضوابطی
تدوین شود و بر این
اساس، داوطلبان
معلمی صرفاً پس از
گذراندن دوره‌های
معلمی در حد کفایت
و کسب امتیاز مناسب
در این دوره‌ها (نه
صرف گذراندن آن)
جذب شوند